

Zprávy a oznámení

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 66 (2021), No. 3, 193–200

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/149222>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2021

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

Zprávy oznámení &

ZA PROF. VRATISLAVEM KAPIČKOU
(1935–2020)

Nejen brněnská fyzikální veřejnost přijala s hlubokým zármutkem smutnou zprávu, že 21. srpna 2020 náhle zemřel prof. RNDr. Vratislav Kapička, DrSc. Odešel znamenitý vysokoškolský učitel, vědec a charismatický člověk, který na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity (PřF MU) v Brně dlouhodobě formoval obor fyzikální elektronika a optika.

Profesor Vratislav Kapička se narodil 5. května 1935 v Kučerově v okrese Vyškov na Moravě. V letech 1953–1958 studo-

val obecnou fyziku na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde také získal v roce 1966 titul RNDr., v roce 1968 pak vědeckou hodnost kandidáta věd (Ph.D.) a v roce 1975 se zde rovněž habilitoval. V období 1960–1990 ovšem brněnská univerzita nesla název Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Doktorskou disertační práci (DrSc.) obhájil v roce 1985 v Praze na ČVUT a v roce 1987 byl po řízení na MFF UK v Praze jmenován profesorem v oboru fyzika plazmatu.

Po studiu na PřF MU pracoval postupně na různých pozicích. V letech 1981–1994 řídil katedru fyzikální elektroniky a rovněž v letech 1980–1991 působil ve funkci proděkana pro studium. Připomeňme, že práce ve společensky tíživé době se zhostil více než se ctí, o čemž svědčí i to, že byl v polistopadovém období všemi pracovníky jednomyslně zvolen vedoucím katedry.

Prof. Kapička byl členem řady odborných komisí, a tak dlouhodobě pomáhal formovat kvalitu fyziky plazmatu v České i Slovenské republice. Byl dlouholetým členem vědecké rady Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého (PřF UP) v Olomouci a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, místopředsedou komise pro obhajoby vědecké hodnosti DrSc. ve fyzice plazmatu v ČR a členem stejné komise na Slovensku. Působil rovněž v komisi pro obhajoby vědecké hodnosti CSc. (Ph.D.) v oborech fyzika plazmatu a biofyzika na BFÚ ČSAV v Brně a v oborové radě pro doktorské studium v oboru fyzika plazmatu na PřF MU v Brně, MFF UK v Praze a na Zápaadočeské univerzitě v Plzni. Dále byl členem oborové rady v oboru aplikovaná fyzika na PřF UP v Olomouci a členem vědecké rady BFÚ AV ČR a dalších. V roce 1999 pak obdržel od fyzikálně vědecké sekce JČMF oborovou fyzikální medaili II. stupně za významný přínos ve fyzice

plazmatu s přihlédnutím k dlouholeté pedagogické činnosti.

V závěru své profesní dráhy se také věnoval základnímu kurzu fyziky, který sám rovněž přednášel na Pedagogické fakultě MU.

Prof. Kapička dlouhodobě spolupracoval s řadou vědecko-výzkumných pracovišť jak domácích, tak zahraničních, připomeňme např. univerzitu v Petrohradu v Rusku, Univerzitu K. Ochridského v Sofii.

Je autorem či spoluautorem řady původních vědeckých prací zabývajících se fyzikou plazmatu. Mezi odbornou veřejností je především znám jako průkopník ve využití interferometrických metod v diagnostice plazmatu. V dobách, kdy podmínky pro experimentální práci nebyly ideální, zavedl např. do experimentální praxe jako první v Československu metodu „háčeků“ („hook method“). Podnětné byly a jsou zejména jeho práce zabývající se využitím Fabryova–Perotova interferometru při diagnostice nízkoteplotního plazmatu. Další jeho oblastí byla jaderná fyzika a detekce radioaktivního záření. Dlouhé roky tuto problematiku prof. Kapička přednášel a vedl laboratorní práce na experimentálním reaktoru na MFF UK v Praze. Část svého času věnoval absorpční spektroskopii, zejména vývoji nových plazmových zdrojů použitelných kromě jiného i v analytické chemii apod. O této problematice mnohokrát přednášel i v rámci Spektroskopické společnosti. Zde rovněž přednášel o specifických vlastnostech a diagnostice nízkoteplotního plazmatu z pohledu fyzika.

Udržoval si obdivuhodný přehled o aktuálních fyzikálních problémech, a to nejen ve fyzice plazmatu. Mnohdy byl utajeným předběžným recenzentem příspěvků kolegů. Objevil-li slibnou fyzikální myšlenku, nezištně pomohl kolegům rukopis vylepšit. O jeho činné podpoře se

vědělo, lidé si cenili toho, že je upřímný a dokáže otevřeně vytknout to, co neshledává správným. Kdokoliv se na něj obrátil s problémem, ať už pracovním nebo lidským, našel v něm pozorného posluchače a přátelského rádce.

Během své dlouholeté pedagogické činnosti vedl desítky diplomových a disertačních prací. Ke studentům byl přátelský a s vlídným humorem korigoval jejich počiny. Svým elánem a osobním přístupem motivoval, inspiroval, a tak ovlivnil několik generací českých a slovenských fyziků.

Prof. V. Kapička, jedna z významných osobností diagnostiky plazmatu v České i Slovenské republice, odešel v plné duševní i tělesné svěžesti. Jak tomu bývá v případech, kdy odejde člověk, se kterým nám bylo vždy dobře, teprve pak si uvědomíme, jak nám chybí. Ve vzpomínkách těch, kteří měli to štěstí s ním spolupracovat, zůstává jako vzor učitele a vědeckého pracovníka.

Antonín Brablec

VZPOMÍNKA NA DOC. EVU VESELOU

Bohužel v úterý 18. 5. 2021 se začala šířit smutná zpráva. Naše kolegyně doc. Ing. Eva Veselá, CSc., (roz. Klierová) zemřela. Byla to velmi oblíbená, aktivní a charizmatická žena. Patřila k pedagogickému sboru Ústavu fyziky (dříve Katedry fyziky) na Fakultě strojní ČVUT v Praze od roku 1964 až do výše uvedeného smutného dne.

Narodila se 6. 8. 1942 v Praze v rodině vysokoškolského profesora. V roce 1964 po absolvování Fakulty strojní v oboru přesná mechanika a optika nastoupila na fakultu na pozici pedagogického asistenta.

Motivoval ji zájem o pedagogickou práci se studenty a aplikace její odborné specializace v přístrojové technice cvičných a výzkumných laboratoří. V roce 1967 se stala odbornou asistentkou. Byla zapojena do aplikovaného výzkumu impulzních namáhání v leteckém průmyslu. V tomto oboru vypracovala také kandidátskou disertační práci, kterou obhájila v roce 1982. V roce 1994 se habilitovala. Absolvovala dva dlouhodobé zahraniční pobyty, v roce 1969/1970 byla na pětíměsíční stáži v Deutsches Kunststoff-Institut v Darmstadt, v letech 1990/1991 využila mimořádné možnosti odjet do USA na desetiměsíční pobyt na Delaware County Community College ve Philadelphii, kde vyučovala fyziku. Tam získala dalekosáhlý všeobecný rozhled a velké zkušenosti s pedagogickými aktivitami a zvyklostmi na amerických univerzitách. Po roce 1989, kdy došlo k bouřlivému rozvoji univerzitních styků, se intenzivně věnovala těmto aktivitám na mezinárodní úrovni. Navštěvovala v této souvislosti řadu zahraničních univerzit.

Z její rozsáhlé odborné publikační činnosti je nejvýraznější populární kniha o fyzikálních zákonech (Co nám příroda nedovolí, Panorama, 1988, 414 stran; 2. vydání Nakladatelství ČVUT, 1995), která našla značnou odezvu v širokých čtenářských kruzích. Eva Veselá byla mimo jiné také jistou dobu členkou redakční rady PMFA.

Až do posledních let se významně podílela na vedení Katedry fyziky / Ústavu fyziky na Fakultě strojní, kde zastávala funkci zástupce vedoucího.

Vedle vědecko-výzkumné a pedagogické činnosti se věnovala řadě dalších aktivit. Byla dlouholetou vedoucí odbornového úseku katedry a v této funkci organizovala kulturní, rekreační a turistické akce v tuzemsku i v zahraničí. Po roce 1989 se díky svým jazykovým znalostem zapojila do náročné organizace příjezdů zahraničních studentů na strojní fakultu a podílela se významně na pedagogickém zajištění jejich studia na fakultě. Sama vyučovala základní kurz fyziky v angličtině a vydala řadu potřebných učebních pomůcek pro tuto výuku.

Když na ČVUT vznikl Klub seniorů, vstoupila do něj a iniciativně se podílela na jeho činnosti. Pracovala v předsednictvu tohoto klubu, především organizovala kulturní a turistické akce.

Její velkou zálibou byla vždy vážná hudba. Navštěvovala s velkým zalíbením koncerty pořádané fakultou, rektoriátem ČVUT i jinými kulturními institucemi a vážnou hudbu s nadšením propagovala ve svém okolí. Měla ráda turistiku a pobyt v přírodě. Stále se zajímala o nové informace z různých oborů, především z fyziky, matematiky, astronomie a filozofie, navštěvovala četné přednášky a semináře na aktuální témata, měla bohaté osobní kontakty s mnoha odborníky.

Ač byla všestranně profesionálně vytížena, věnovala velkou pozornost a péči

své rodině. Vedle péče o nemocného manžela se dlouhodobě se svojí sestrou starala o nedávno zesnulou maminku. V zahraničí měla dvě početné rodiny dětí (12 vnoučat), kterým obětavě jezdila pomáhat v četných náročných situacích.

Obdivuhodnou sílu své osobnosti prokázala na závěr svého života. Na podzim minulého roku jí byla diagnostikována nevyléčitelná nemoc s prognózou krátkého zbytku života. Tuto tvrdou skutečnost přijala po počátečním šoku s pragmatickým klidem, odmítla varianty paliativní léčby, které by snad vedly k jistému prodloužení života na úkor ztráty intelektuálních schopností. Navíc se rozhodla využít omezený čas k tvorbě nových skript pro studenty, která však již bohužel nedokázala plně dokončit.

Čest jejímu bohatému a plodnému životu. Eva Veselá nám všem bude dlouho scházet.

Miroslav Jílek

ZEMŘELA DANKA SLAVÍNSKÁ

Docentka Danka Slavínská se narodila 21. 8. 1938 v Čopu na Podkarpatské Rusi, kde její otec pracoval jako celník. Když jí bylo půl roku, prchala s rodiči z Podkarpatské Rusi vlakem přes Rumunsko do Čech. Usadili se v rodinném domě v Hradci Králové, kde Danka prožila šťastné dětství. Po přestěhování celé rodiny do pražských Holešovic začala chodit do jedenáctiletky La Guardia. Zdejší výborný profesor fyziky Václav Bartůška ji přivedl k zájmu o obor, kterému se pak s nadšením a zvědavostí věnovala celý život. Přestože ji lákalo studium medicíny, nastoupila nakonec roku 1956 na Matematicko-fyzikální fakultu UK. Během studia intenzivně hrála basketbal a byla členkou turistického oddílu, se kte-

rým objevili lokalitu v jižních Čechách – pěkné místo u rybníka Osika, budoucí rekreační středisko Univerzity Karlovy, Albeř. V roce 1961 promovala na MFF UK v oboru učitelství matematiky–fyziky s diplomovou prací *Měření nízkých tlaků*. Po absolvování studia v roce 1961 nastoupila jako asistentka na katedře obecné fyziky, kde se věnovala zejména praktické výuce fyziky. Měla hlavní podíl na přeměně první části fyzikálního praktika z *Praktika z mechaniky* na *Praktikum z mechaniky a molekulové fyziky*. V souvislosti s vědeckým profilováním katedry obecné fyziky na fyziku magnetismu pevných látek a molekulovou fyziku se soustředila na problematiku fyziky makromolekulárních látek, v níž po reorganizaci kateder v roce 1973 pokračovala na nově vzniklé katedře fyziky polymerů. V roce 1986 zde získala hodnost CSc. v oboru aplikovaná fyzika s disertační prací *Studium elektrických a fotoelektrických vlastností polymerních polovodičů a jejich užití v elektrografii*. V těchto letech spolupracovala s elektrofotografickým ústavem ve Vilniusu a také s prof. Hermsem z Německa a s Barborou Klein Szymanskou z Polska. V tomto období rovněž začala intenzivně připravovat s H. Biedermanem rozvoj nového směru polymerních vrstev a povrchů, který zahrnoval i plazmové polymery. V roce 1996 se habilitovala v oboru fyzika molekulárních a biologických struktur s prací *K fyzikálním vlastnostem polymerních vrstev*. V tomto období se podílela na řešení řady menších grantových projektů, v roce 2000 pak pracovala na přípravě zapojení do programu COST. V roce 2001 byla schválena akce COST 527, Plasma Polymers and Related Materials, ve které bylo zapojeno 48 skupin z různých evropských zemí. Pomáhala plnit úkoly projektu vlastní skupiny, ale i dalším. Obětavě se zabývala organizační prací při přípravě různých seminářů a dal-

ších akcí COST 527 jak v Praze, tak v zahraničí. Pracovala na fakultním programu *Záměry* plněním vědeckých úkolů, měřením a interpretací výsledků a dále na přípravě investičních nákupů potřebných zařízení. Přispěla tak významně ke vzniku skupiny plazmových polymerů na katedře a náležitěmu vybavení jejích laboratoří.

V roce 2006 vzniklo oddělení fyziky vrstev a povrchů makromolekulárních struktur, které se stalo hlavním řešitelem programu AV ČR *Nanotechnologie pro společnost: Nanokompozitní vrstvy a nanočástice vytvářené v nízkotlakém plazmatu pro povrchové modifikace*. Tak začala poslední etapa vědeckého zaměření Danky, kdy se celá skupina začala zabývat kovovými, sloučeninovými i polymerními nanočásticemi. Projekt s rozpočtem cca 50 mil. Kč na 5 let měl 7 účastníků, z toho 5 vysokých škol, AV ČR a jednu firmu – HVMPlasma, s. r. o., a byl řešen s vyznamenáním. Následoval další velký projekt GA ČR *Aplikace nízkoteplotního plazmatu v klastrovém zdroji s agregací v plynu pro nanášení nanočástic, nanostrukturovaných a nanokompozitních vrstev* s rozpočtem 14 mil. Kč na 5 let. Danka byla zapojena ještě do jednoho projektu GA ČR, který se týkal nanočástic. Za její zásluhy jí roku 2012 při příležitosti oslav 60 let Matematicko fyzikální fakulty UK byla udělena pamětní medaile.

Danka Slavínská byla zapojena i do činnosti JČMF, byla jejím čestným členem, po léta velmi aktivní členkou a předsedkyní pražské pobočky. Činnost pobočky výrazně oživila, zejména organizováním Setkání pražských fyziků nad aktuálními problémy fyziky. V letech 1999–2002 byla místopředsedkyní České fyzikální společnosti. Pod její záštitou organizovala v letech 2004 až 2010 Soutěž vědeckých prací mladých fyziků o cenu Milana Odehnala. Kromě toho se zapojovala do různých zajímavých akcí organi-

zovaných v rámci MFF, v 80. letech např. uspořádala hojně navštěvované kurzy šití pro ženy. Danka sledovala i kulturní dění. Navštěvovala výstavy výtvarných děl, ale zajímala se i o hudbu, zvláště o jazz – byla pravidelnou návštěvnicí koncertů *Jazz na Hradě*.

Danka byla empatická a moudrá, ochotná vždy přispěchat a nezištně pomoci, kde bylo potřeba – kolegům, studentům a zejména doktorandům. Radila jim s interpretací výsledků, ale i pomáhala při psaní textů, ať už se jednalo o články do časopisů nebo i disertace. Bavilo ji diskutovat, uměla naslouchat, pobavit i povzbudit. Významně se zasloužila o budování a rozvoj katedry makromolekulární fyziky.

Mnoho generací studentů vzpomíná na Danku Slavínskou jako na výbornou a náročnou pedagožku v základním praktiku, ale i v dalších kurzech bakalářského, magisterského i doktorského studia.

Její odchodem jsme ztratili nenahraditelnou spolupracovnici, pedagožku a mentorku, která přes půl století věnovala značnou část svého času pražskému matfyzu, kde učila a rozvíjela experimentální fyziku, zejména fyziku makromolekulárních látek. Doc. Danka Slavínská, CSc., odešla 23. 6. 2021 ve věku nedožitých 83 let. V myslí nás všech, kdo jsme ji znali, zůstává nejen nezapomenutelnou osobností, ale také laskavou a moudrou kolegyní.

Hynek Biederman, Alice Valkárová

XV. SEMINÁŘ Z HISTORIE MATEMATIKY PRO VYUČUJÍCÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Seminář se již tradičně konal v Poďbradech na zámku, a to ve dnech 16. až 19. srpna 2021. Jeho uskutečnění

umožnila mj. podpora grantu *Nedoceněná role plzeňských premonstrátů v matematice a přírodovědě* (GA ČR 21-08835S). Letos byla hlavní část programu semináře věnována převážně matematice z počátku 19. století. Účastníci měli možnost vyslechnout přednášky *O neeukleidovské geometrii* (Vojtech Bálint), *První polovina 19. století v českých zemích* (Jindřich Bečvář), *Josef Vojtěch Sedláček, plzeňský premonstrát, vzdělanec a buditel* (Jindřich Bečvář), *Gymnázia a matematika – kdy, jak, co a proč* (Martina Bečvářová), *Od polynomů k abstraktní algebře* (Zdeněk Halas), *Pravděpodobnost a její vyučování v 1. polovině 19. století* (Magdalena Hykšová), *Sílozpyt čili fyzika před Exner-Bonitzovou reformou* (Martin Melcer), *Ladislav Josef Jandera – současník Bernarda Bolzana* (Miroslava Otavová), *Vývoj geometrie v 19. století a její využití dnes* (Nikola Pajerová), *Augustin Louis Cauchy a základy matematické analýzy v 19. století* (Antonín Slavík), *Bernard Bolzano – významný matematik 19. století* (Irena Sýkorová), *České učebnice astronomie a fyziky od Josefa Františka Smetany (1801–1861)* (Martin Šolc) a *Prvenství, o které Praha přišla* (Jiří Veselý).

Nově bylo na semináři zařazeno odpovídajícím způsobem, na němž vystoupili učitelé základních a středních škol a doktorandi, kteří referovali o využití historie matematiky ve svých výukových hodinách nebo výzkumu. Prosloveny byly příspěvky *Sofie Kovalevská a její odkaz současným učitelům* (Eliška Beránková), *Starověká matematika – školní projekt vzájemného učení* (Helena Čížková), *Futur-a-math* (Silvana Nerudová), *Hippokratovy měsíčky* (Petr Vach).

V přátelské atmosféře se hodně diskutovalo, a to nejen bezprostředně po přednáškách. Seminář byl výborně připraven organizačním výborem v čele s M. Bečvářovou, zázemí mu poskytl Ústav jazykové a odborné přípravy UK a také – opět tra-

dičně – jeho ředitel M. Melcer. Přednášející se připravovali v poněkud napjaté atmosféře covidové doby, avšak ta našťastí konání semináře neohrozila.

Účastníci obdrželi bohaté materiály, mezi kterými byly publikace M. Bečvářová, J. Bečvář a kolektiv: *Matematický svět mezi válkami* (65. svazek edice Dějiny matematiky, ČVUT, 2020), tři starší svazky edice Dějiny matematiky a starší sborníky z mezinárodních konferencí Historie matematiky.

Nedílnou součástí semináře bývá společenský večer. Na tom letošním vystoupil s referátem statistické povahy J. Zhouf a astronomický kvíz připravil M. Melcer. V rámci večera proběhla i obvyklá tombola s řadou zajímavých cen.

Vzhledem k počtu již proběhlých seminářů, které se konají s dvouletou periodou, je na místě malé ohlédnutí. Jejich obsahem je od roku 1993 historie matematiky s přesahem do příbuzných oborů. Jsou koncipovány tak, že většina přednášek se týká vybraného tématu. Ta jsou zaměřena na rozšíření povědomí o historii matematiky s cílem, aby získané poznatky umožňovaly učitelům širší náhled na látku, se kterou se nezářídka setkávají i při vlastní výuce. Zájemcům o minulé i budoucí akce lze doporučit webovou stránku semináře (viz https://www.fd.cvut.cz/personal/becvamar/seminar_ss/index.html), na níž jsou vystaveny informace o všech dosud konaných seminářích (programy, anotace přednášek apod.). Je potěšující, že historická problematika stále vzbuzuje poměrně velký zájem.

Příští seminář se bude s největší pravděpodobností konat opět za dva roky v srpnu v Poděbradech, a tak, pokud i vás problematika historie matematiky láká k hlubšímu poznání, nezapomeňte již nyní se seminářem počítat.

Jiří Veselý

PĚTAOSMDESÁTINY
JOSEFA POLÁKA

Náš kolega doc. RNDr. Josef Polák, CSc., z katedry matematiky Fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni se 19. září 2021 dožil v plné svěžesti 85 let. Maturoval v roce 1954 na Jedenáctileté střední škole v Praze-Žižkově. Po ukončení Fakulty přírodních věd Vysoké školy pedagogické v Praze nastoupil v roce 1958 jako středoškolský profesor na Jedenáctiletou střední školu v Horažďovicích. O dva roky později byl přijat na tehdejší katedru matematiky a fyziky Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni. Po čtyřech letech přešel v roce 1964 na katedru teoretické elektrotechniky, kde se věnoval zejména teorii elektromagnetického pole a stal se tak aplikovaným matematikem zaměřeným především na aplikace matematiky v elektrotechnice. Jeho slibně se vyvíjející vědeckou dráhu v této oblasti negativně zasáhla normalizace a v roce 1975 byl nu-

cen z katedry teoretické elektrotechniky odejít. V akademické sféře však naštěstí zůstal a vrátil se na katedru matematiky, kde se plně zapojil do pedagogické a odborné činnosti. Normalizační proces docentu Polákovi, stejně jako řadě jeho dalších kolegů, značně zpomalil jeho odborný růst. Obhajoba jeho kandidátské práce v oboru teoretická elektrotechnika mu byla povolena až v roce 1981 a docentem pro obor matematika se stal až po pádu komunismu v roce 1990. Po sametové revoluci se docent Polák stal velice aktivním členem akademické obce, a to nejen na univerzitní, ale i na celostátní úrovni. Zapojil se do činnosti Akademického senátu ZČU, byl zakládajícím členem Rady vysokých škol a předsedou dozorčí rady Fondu rozvoje VŠ. Kromě toho byl členem vědeckých rad Fakulty elektrotechnické a Fakulty pedagogické ZČU, oborových rad, komisí pro obhajoby disertačních prací atd. Několik let působil jako předseda redakční rady vysokoškolské revue Alma mater. Dlouhá léta byl aktivním členem JČMF (dříve JČSMF), nyní je jejím čestným členem. Zastával funkci předsedy krajského výboru a člena ústředního výboru Matematické olympiády. Byl také dlouholetým členem výboru matematické vědecké sekce JČMF (dnes ČMS).

Docent Polák působil nepřetržitě celkem 56 let jako pedagog. Šíře jeho pedagogické činnosti je obdivuhodná – od středoškolské matematiky až po aplikace matematiky v elektrotechnice. Nezůstal ovšem „jen“ u mluveného slova, ale sepsal řadu učebních textů, které mají celostátní přesah. Příkladem je učebnice *Metody řešení elektrických a magnetických polí*, jejímž spoluautorem je Daniel Mayer a která vyšla v nakladatelství SNTL v Praze v roce 1983. Nejznámějším dílem kolegy Poláka je zřejmě jeho kniha *Přehled středoškolské matematiky*, která se od roku 1972 do roku 2015 dočkala de-

seti vydání, a včetně dotisku posledního vydání v roce 2019 se jí prodalo přes 300 tisíc výtisků. V tomto téměř padesátiletém období procházely osnovy výuky matematiky na středních školách bouřlivými reformami. Polákův *Přehled* však zůstal „pevným bodem“ a v tomto procesu sehrál stabilizující roli. Zatímco reformy byly často ovlivněny politickými cíli a řada z nich postrádala rozumný smysl, Polákova kniha vždy byla záchytným bodem jak pro středoškolské učitele, tak pro jejich žáky, kteří se chtěli dobře připravit pro studium na vysoké škole. Mezi nejvýznamnější díla Josefa Poláka patří také jeho kniha *Variační principy a metody teorie elektromagnetického pole* vydaná v roce 1988 nakladatelstvím Academia v Praze. Bohužel zde není prostor pro výčet všech jeho knižních publikací. Je třeba ale zmínit fakt, že jubila-

nt je stále publikačně aktivní, o čemž svědčí jednak třídílná série *Didaktika matematiky* vydaná plzeňským nakladatelstvím Fraus v roce 2016, dále pak unikátní rodinné paměti *Vzpomínky na česko-guatemalské předky* z roku 2019, které vydal vlastním nákladem, či nedávné články týkající se didaktiky matematiky v časopisech *Učitel matematiky* a *Matematika-fyzika-informatika*.

Docent Polák je skromný člověk, který nikdy neváhal nezištně poradit či pomoci mladším a začínajícím kolegům. Bylo nám ctí s ním dlouhá léta spolupracovat a přejeme jemu i jeho ženě Mileně, která ho celý profesní život doprovázela a podporovala, hodně zdraví, elánu a životního optimismu do dalších let.

Pavel Drábek a Petr Stehlík

nové
knihy

MARTINA BEČVÁŘOVÁ,
JINDŘICH BEČVÁŘ a kolektiv:
**MATEMATICKÝ SVĚT
MEZI VÁLKAMI**

*Edice Dějiny matematiky, svazek 65,
České vysoké učení technické,
Praha, 2020, 352 stran,
ISBN 978-80-01-06792-5*

Dalším přírůstkem v edici *Dějiny matematiky* je monografie věnovaná vývoji matematiky mezi oběma světovými válkami. Zkušený tým osmi autorů v ní přibližuje dopady první světové války na evropskou matematickou komunitu a meziválečný vývoj vybraných matematických disciplín. Neopomíná ani vliv tehdejších událostí na výuku matematiky a její popularizaci. Na pozadí historického vý-